

Kielbik, Jerzy

"Między barokiem a oświeceniem. Staropolski regionalizm" : sprawozdanie z konferencji

---

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 3, 375-377

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy Kielbik

*MIEDZY BAROKIEM A OŚWIECENIEM. STAROPOLSKI
REGIONALIZM. SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI*

W Olsztynie w dniach 19–20 czerwca 2008 r. odbyła się ósma konferencja naukowa z cyklu „Między Barokiem a Oświeceniem”. Tym razem jej organizatorzy – Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego oraz Towarzystwo Naukowe im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie poświęcili obrady zagadnieniu staropolskiego regionalizmu.

Program konferencji obejmował 37 referatów, wygłaszanych przez przedstawicieli wielu polskich ośrodków akademickich: Gdańska, Katowic, Lublina, Łodzi, Poznania, Torunia, Wrocławia. Nieobecni, niestety, byli prof. Krzysztof Mikulski (Toruń), prof. Jarosław Poraziński (Toruń), prof. Dariusz Dolański (Zielona Góra), dr Beata Cieszyńska (Bydgoszcz), dr Tomasz Ciesielski (Opole) oraz mgr Karolina Nawrocka (Poznań).

Sesja rozpoczęła się 19 czerwca o godz. 11 od wystąpienia dyrektora OBN prof. Stanisława Achremczyka, który powitał gości oraz przedstawił dorobek poprzednich sesji, prezentując liczne tomy wydawnictw pokonferencyjnych. Jak zauważył, konferencja, której pomysłodawcą był prof. Jacek Staszewski, w ciągu szesnastu lat funkcjonowania wpisała się na stałe w życie naukowe Olsztyna.

Pierwszego dnia do przerwy obrady toczyły się pod przewodnictwem ks. prof. Alojzego Szorca. Konferencję rozpoczął prof. Jacek Staszewski (Toruń), prezentując referat zatytułowany „Czy istniała prowincja w I Rzeczypospolitej?” Referent rozważał pojęcie prowincji oraz wskazywał trudności, na jakie napotyka badacz XVIII stulecia. Jako drugi o wystąpienie został poproszony również przedstawiciel nauki toruńskiej prof. Janusz Małek. Przedstawił referat „Unia lubelska z roku 1569 i jej konsekwencje”, w którym omówił znaczenie tego wydarzenia dla ustroju Polski. Trzecie wystąpienie „Prusy Królewskie w Rzeczypospolitej XVII w.” wygłoszone zostało przez prof. Stanisława Achremczyka (Olsztyn). Omówił on odrębności, jakie posiadały Prusy Królewskie na tle ustroju Rzeczypospolitej oraz ich konsekwencje. Jako kolejny zabrał głos dr Maciej Forycki (Poznań), prezentując temat „Prowincje Rzeczypospolitej na tle regionów Europy w *Encyklopedii Diderota i d’Alemberta*”. Pierwszą część sesji zakończyła dr Lucyna Harc (Wrocław), omawiając „Problem tożsamości Ślązaków po 1740 r. Między poczuciem regionalnej odrębności a dążeniem do integracji w ramach państwa pruskiego”.

Po przerwie podjęto obrady pod przewodnictwem ks. prof. Kazimierza Łataka. Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. Alojzy Szorc (Olsztyn), prezentując wystąpienie zatytułowane „Warmia jako księstwo duchowne w I Rzeczypospolitej”. Referat ukazał podstawy i praktykę używania tytułu książęcego przez biskupów warmińskich. Z kolei dr Michał Zwierzykowski (Poznań) omówił „Odrębności ustrojowe Wielkopolski w dobie nowożytnej”. Doktor Małgorzata Ewa Kowalczyk (Wrocław) podniosła zagadnienie „Rzeczpospolita i jej prowincje we włoskim piśmiennictwie geo-

graficznym pierwszej połowy XVIII w.” Drugą część obrad zakończyło wystąpienie dr. Jerzego Kiełbika (Olsztyn) zatytułowane „Wspólne prawodawstwo Prus Książęcych i Warmii w XVII w.”

Wznowione obrady toczyły się pod przewodnictwem prof. Jacka Staszewskiego. Jako pierwszy głos zabrał dr Jacek Krupa (Kraków), prezentując referat „Przemiany zachodzące w drugiej połowie XVIII stulecia na prowincji Rzeczypospolitej na przykładzie starostwa olsztyńskiego w województwie krakowskim”. Kolejny referent dr Dariusz Nawrot (Katowice) podniósł zagadnienie „Wielkie Księstwo Litewskie czy jedno Królestwo Polskie? Separatyzm litewski u schyłku unii polsko-litewskiej”. Po krótkiej przerwie głos zabrała dr Barbara Krysztopa-Czupryńska (Olsztyn), omawiając „Gdański i elbląski partykularyzm w oczach Anglików (XVI–XVIII w.)”. Kolejny referent dr Robert Kołodziej (Wrocław) w wystąpieniu zatytułowanym „Od partykularyzmów do współpracy – obrady sejmu w czasach Jana III Sobieskiego” przedstawił problematykę praktyk stosowanych na sejmach przez posłów litewskich. Natomiast dr Jerzy Ternes (Lublin) przedstawił referat „Specyfika funkcjonowania sejmików ziem ruskich dawnej Rzeczypospolitej”. Prof. Antoni Krawczyk (Lublin) omówił „Ekonomiczne oraz militarne przesłanki integracji Ukrainy z Polską w poglądach biskupa Józefa Wereszczyńskiego (zm. 1599) oraz księdza Piotra Grabowskiego (zm. 1625)”. Pierwszy dzień obrad zakończył dr Piotr Badyňa (Wrocław), wygłaszając referat „Od Haura do Kluka, kilka koncepcji gospodarki rolnej w Rzeczypospolitej”.

W drugim dniu konferencji obrady rozpoczęły się o godz. 9, przewodniczył im dr hab. Jarosław Dumanowski. Jako pierwszy referat wygłosił ks. prof. Kazimierz Łatak (Gietrzwałd), prezentując „Życie codzienne mieszczan krakowskiego Kazimierza w XVIII w. w świetle kroniki Stefana Ranatowicza”. Następnie prof. Krzysztof Obremski (Toruń) zreferował temat zatytułowany „Szlachta, księża (?), chłopcy i mieszczaństwo. Ponadstanowa wspólnota poetyckiej wyobraźni erotycznej: zagadka”. Z kolei dr Arkadiusz Michał Stasiak (Lublin) w wystąpieniu „Charakter różnicowania polskiej teorii politycznej w drugiej połowie XVIII w.” omówił zagadnienia etyczne w dyskursie politycznym. Prof. Andrzej Stroyński (Łódź) przedstawił natomiast „Postawy polityczne elit Wielkopolski w epoce stanisławowskiej (województwa poznańskie, kaliskie, gnieźnieńskie)”. W ostatnim przed przerwą referacie dr Dariusz Rolnik (Katowice) nawiązał do wątków poruszonych przez poprzednika, referując zagadnienie „Między prowincją a stolicą. Współcześni o miejscu magnatów w życiu społeczno-politycznym Rzeczypospolitej czasów stanisławowskich”.

Kolejna część sesji prowadzona była przez prof. Andrzeja Stroyńskiego. Rozpoczął ją referat dr Aleksandry Skrzypietz (Katowice) „Z prowincji na dwór królewski. Kłopoty małżeńskie Marii Klementyny Sobieskiej”. Tematyki dotyczącej magnaterii dotyczył również następny referat mgr. Stanisława Krakowskiego – „Wojewoda Augustyn Działyński. Wielkopolski magnat z czasów saskich”. Kolejne wystąpienie wygłoszone zostało przez prof. Irenę Kadulską (Gdańsk). Zaprezentowała temat „Rocznica Konstytucji 3 Maja w mieście prowincjonalnym”. Doktor Filip Wolański (Wrocław) poruszył zagadnienie zatytułowane „Rola kaznodziejów bernardyńskich w kształtowaniu staropolskiej kultury prowincjonalnej”. Tę część konferencji zakończył referat dr. hab. Jarosława Dumanowskiego (Toruń) „Smak i tożsamość. Narodowa i regionalna tożsamość kulinarna w Rzeczypospolitej XVII–XVIII w.”.

Ostatniej części konferencji przewodniczył prof. Stanisław Achremczyk. Jako pierwszego o przedstawienie wystąpienia poprosił dr. hab. Janusza Hochleitnera (Elbląg). Wygłosił on referat „Protestancki Elbląg a regionalne uwarunkowania funkcjonowania katolickiej parafii św. Mikołaja w mieście”. Zagadnienia związane z tematyką kościelną kontynuowała dr Irena Makarczyk (Olsztyn) w wystąpieniu „Szwedzi w kapitule warmińskiej w XVII wieku”. Kolejne dwa wystąpienia wprowadziły publiczność w tematykę kulturalną. Magister Aleksandra Kleśta-Nawrocka (To-

ruń) przedstawiła referat „Moda i tradycja. Życie szlachianek wielkopolskich w XVIII wieku”, zaś mgr Anna Reglińska-Jemiol (Gdańsk) „Prowincja tańczy. O edukacji tanecznej w prowincjonalnych szkołach w XVIII wieku”. Ostatnie wystąpienie podczas sesji wygłoszone zostało przez mgr. Rafała Zgorzelskiego (Toruń) i nosiło tytuł „Poczta jako narzędzie integracji i modernizacji w czasach stanisławowskich”.

Sesja to oczywiście nie tylko referaty, lecz również dyskusja. Podczas tegorocznych obrad głos zabierali m.in. prof. Marian Drozdowski (Słupsk), prof. Jacek Staszewski (Toruń), dr hab. Jarosław Dumanowski (Toruń), prof. Irena Kadulska (Gdańsk).

Kończąc sesję, prof. Achremczyk przedstawił plany organizatorów co do wygłoszonych referatów oraz podziękował uczestnikom. Zapowiedział również kolejną konferencję w 2010 r.